

Paul Madaule

**Er gaat een wereld
voor je open**

Van horen tot luisteren: over leren, hersenen en gezondheid

Paul Madaule

geeft meer inzicht in een actieve rol van het oor voor hoe je leert, communiceert en in het leven staat. Hij schrijft onder meer over luistertraining, over de bijzondere functies van het oor, over wetenschappelijk onderzoek en over de rol van het luisteren in verschillende levensfasen.

Het is een nuttig boek voor opvoeders, ouders, zangers, muzikliefhebbers, pedagogen, muziekdocenten, logopedisten en psychologen maar in feite voor iedereen met 'oren en hersens'.

De samenwerking tussen hersenen en oren loopt niet altijd goed. De schrijver is als adolescent zelf wegens ernstige leerproblemen en dyslexie behandeld door de befaamde Franse KNO-arts **Tomatis** (die onder meer door Pavarotti, Callas, Sting en Gerard Depardieu werd geraadpleegd). Na zijn studie aan de Sorbonne in Parijs heeft Madaule zich gewijd aan het doceren en toepassen van de methodiek van Tomatis.

Het voorwoord is van prof. Norman Doidge, auteur van *The Brain that Changes Itself* en van *The Brain's Way of Healing*. Paul Madaule's boek is al in elf talen vertaald, waaronder Duits, Italiaans en Chinees.

De inzichten van Tomatis worden wereldwijd in 75 landen door duizenden specialisten in diverse instituten en praktijken toegepast. Ook in Nederland en België.

Inhoud

Voorwoord 9

door dr. Norman Doidge, auteur van *The Brain That Changes Itself* en *The Brain's Way of Healing*

Een kanttekening van de auteur bij de herziene druk 15

Inleiding 17

Een persoonlijke uiteenzetting over het spectaculaire verschil voor het leven van kinderen en volwassenen als gevolg van beter luisteren.

DEEL 1: Luisteren in een nieuw licht 21

1 Wanneer het luisteren tot leven komt 22

Paul Madaule's eigen verhaal: Terrein verliezen – Een locomotief in een weiland – Het eerste deel van de luistertraining – Ontdekkingen – Het tweede deel van de luistertraining – Kostschool – Wat nu?

2 Luisteren tot leven brengen 37

Het inzetten van luistertraining: De eerste beoordeling – De receptieve of 'passieve' fase – De expressieve of 'actieve' fase – De counseling – Wie kunnen van het luistertrainingsprogramma profiteren?

3 Luisteren 53

Nieuwe interpretatie van bekende feiten: Alfred Tomatis – Het actieve oor – De luisterspieren – Verbindingen tussen luisteren en stem – Hart links, taal rechts – De luistertest.

4 Geluid en beweging 67

Het verband tussen oor en lichaam en de invloed ervan in ons leven; Het lichaam is een en al oor – Het binnenoer – Geluid is beweging – Muziek: harmonie van klank en beweging – Een deinende boot – Wanneer de zoom geen focus heeft.

5 Muziek is energie 79

Geluid als drager van vitale energie: Het leven klinkt door in de stem – De neerwaartse spiraal van de depressie – Zingen als remedie – Gregoriaans – Gefilterde muziek – De universele Mozart – Energie voor het lijf.

6 De geboorte van het verlangen 89

Het ontstaan van het verlangen om ons oor, ons lichaam en ons zenuwstelsel te gebruiken om contact te maken met de buitenwereld: Horen vóór de geboorte – De wortels van taal – De sonische geboorte – Luisteren vóór de geboorte – De hartslag – Esthers bloemen.

DEEL 2: Een leven lang luisteren 99

7 De geboorte van het luisteren 100

Zwangerschap en verwelkoming: Stille dialoog – Aanstaaende vader – De moedertaal – De bewegingen van de moeder – Luisteren bij de geboorte – Onderbroken dialoog – Het leven vóór adoptie.

8 De vroege kinderjaren van het luisteren 109

De ontvouwing van het luistervermogen: 'In beweging' – Het pratende oor – Luisteren naar het lichaam, het lichaam als taalinstrument – Tweetalig luisteren – Wanneer het oor 'overstroomt' en zich afsluit.

9 Luisteren voor peuters en kleuters 122

Kinderen helpen om vooral spontaan te blijven leren: Afcheid van thuis – Zingen – Muziek maken – Spreken – Een nieuwe taal verwelkomen.

10 Luisteren op school 130

Binnen het schoolsysteem alle dimensies van het luisteren gebruiken: De stem van de kennis – Luisterpauzes – Luisterparasieten – Kinderen die erg 'hyper' zijn – Televisie, junkfood en games – Het lezende oor – Het schrijvende oor.

11 Luisteren voor tieners 144

Verantwoordelijkheid geven zodat het innerlijk luisteren zich kan ontwikkelen: Muziek die het lichaam opschudt – Luisterverlies – Een gezond klinkende omgeving – Muzikale vorming – Luisteren!

12 Het meervoudig luisteren van de volwassene 156

De ritmes en dimensies van het luisteren: Spoken uit de vroege jeugd – Thuis luisteren – De oren van het vroege ouderschap – Luisteren op het werk – Luisterrijke recreatie – 'Te veel is te veel' geldt ook voor het luisteren – Voor het luisteren 'is genoeg niet genoeg' – Andere dimensies.

13 Het luisteren gaan niet met pensioen 168

Ons luistervermogen werd als eerste actief en gaat als laatste van ons weg: Het ouder wordende oor.

DEEL 3: Earobics 175

Nawoord: Lang leve het luisteren! 204

Extra hoofdstuk: Luisteren en autisme 206

7

Bronnen 233

Noten 242

Over de auteur 254

**Luistertraining, opleiding en onderzoek,
ook in Nederland en België 255**

Inleiding

Een persoonlijke uiteenzetting over het spectaculaire verschil voor het leven van kinderen en volwassenen als gevolg van beter luisteren.

Wat een geweldig nieuws! Michael heeft een stralende glimlach als hij aankondigt dat hij net is afgestudeerd. Hij is nu werktuigbouwkundig ingenieur. Het is negen jaar geleden dat hij voor het eerst bij me kwam voor hulp. Wie had dit toen, op een moment dat hij voor geen enkel vak voldoende haalde en zijn leraren speciaal onderwijs overwogen, kunnen voorspellen?

En wie had gedacht dat deze gefrustreerde, onbeholpen, boze en moeilijke jongen de charmante, kalme en zelfverzekerde jongeman zou zijn geworden die nu voor me stond. Zijn ouders hebben het nog steeds over zijn snelle en totale transformatie na het 'afstellen van zijn oren', zoals ze het zijn gaan noemen. Voor mij is Michael nog steeds Michael. Het is gewoon zo, dat hij vroeger zijn capaciteiten (zijn potentieel) niet kon laten zien – nu kan hij dat wel. Vroeger wist hij niet hoe hij moest luisteren – nu wel.

Als het idee van een radicale transformatie zoals die van Michael moeilijk te accepteren is, is dat omdat we meestal de neiging hebben het oor alleen in verband te brengen met horen. Ja, we horen met onze oren, maar dit betekent niet dat horen de enige functie van het oor is. Het concept van onze oren als twee microfoons die aan beide kanten van ons hoofd naar buiten steken, geeft niet alleen een beperkt en onvolledig beeld van wat het oor is, maar het verstoort ook ons begrip van de rol van het oor in ons leven.

Een groot deel van de sensorische energie die de hersenen ontvangen, komt via de oren. Ze regelen evenwicht, lichaamsbewegingen en coördinatie; ze schenken ons taal; ze laten ons prachtig spreken en zuiver zingen; ze sturen zelfs onze ogen bij het lezen en onze arm-, hand- en vingerbewegingen bij het schrijven. En alsof dat nog niet genoeg is, beschermen ze ons ook tegen wat we niet

willen horen, te beginnen met de geluiden van ons eigen lichaam. Verbonden met een aantal verschillende niveaus van de hersenen, fungeren de oren als een dubbele antenne die berichten ontvangt van zowel het lichaam als de omgeving. Ze zijn een schakel tussen binnenwereld en buitenwereld. Luisteren – het vermogen en het verlangen om onze oren te gebruiken – zorgt voor de harmonie, zowel in onszelf als in onze relatie met anderen.

Maar wanneer het luisteren zich niet goed ontwikkelt, wordt de harmonie verbroken, wordt de communicatie afgesneden. Problemen zo divers als spraak- en taalstoornissen, hyperactiviteit, depressie, autisme, zich overweldigd voelen of geen raad weten met het leven, kunnen enkele van de gevolgen zijn. Leesproblemen zoals dyslexie en andere leerstoornissen zijn zelden bekeken en behandeld als gerelateerd aan luisteren. Misschien is dit de reden waarom interventies die worden gebruikt om kinderen met dergelijke problemen te helpen, vaak zo frustrerend ineffectief zijn.

Net als elke andere vaardigheid kan luisteren worden geoptimaliseerd. Zelfs degenen die een normaal luistervermogen hebben – of denken te hebben – zullen profiteren van de 'Earobic'-oefeningen die in het boek worden gepresenteerd. Het verbeteren van de luistervaardigheden vergemakkelijkt het verwerven van een vreemde taal, het maakt een betere waardering van muziek mogelijk, het kan er zelfs voor zorgen dat je op de goede toonhoogtes gaat zingen. Managers zeggen dat beter luisteren hun productiviteit aanzienlijk verhoogt – en hun genoeg energie geeft om na een drukke werkdag te genieten van een avondje uit. Luisteren verrijkt de stemkwaliteit en vergemakkelijkt zo de communicatie; het verhoogt ook je creativiteit.

Er gaat een wereld voor je open is niet het werk van een theoreticus, een geleerde of een wetenschappelijk onderzoeker. Het is een persoonlijke uiteenzetting. Ik had tot mijn adolescentie zelf last van problemen die vergelijkbaar waren met die van Michael. Dr. Alfred Tomatis, een Franse arts die een baanbrekende methode van stimulering met geluid ontwikkelde, hielp mij te overwinnen wat in zijn diagnose een luisterprobleem was.

Geïnspireerd door de spectaculaire resultaten, heb ik mijn loopbaan gewijd aan het toepassen van de methode en technieken die zijn ontwikkeld door Tomatis om mensen van alle leeftijden en met een breed scala van aan het luisteren gerelateerde problemen te helpen. Het werk gedurende al deze jaren heeft me tot de vaste overtuiging geleid dat er in elke fase van ons leven veel kan worden gedaan om onze luistervaardigheden te verbeteren, zonder klinische behandeling of speciale apparatuur. Mijn belangrijkste motivatie bij het schrijven van dit boek is het delen van mijn kennis en ervaring, zodat jij ervan kunt profiteren. Ik denk dat het feit dat ik zelf het spectaculaire verschil als gevolg van beter luisteren heb ondervonden, me in de beste positie brengt om erover te praten.

Gezien mijn eigen voorgeschiedenis heb ik bijzondere aandacht voor het gebied van de leerstoornissen – een probleem dat meer dan een derde van alle schoolgaande kinderen treft. Voor ouders en leerkrachten biedt het boek waardevolle informatie en inzicht over hoe dergelijke problemen kunnen worden voorkomen en behandeld.

Wat is luisteren? Hoe ontwikkelt het zich? Wat doet het voor ons? Wat zijn de verschillende facetten van een luisterprobleem? Hoe kunnen we luisteren vaststellen, beschermen, verbeteren en oefenen? Dit zijn enkele van de vragen die in dit boek worden gesteld en beantwoord.

Over de auteur

Op school bleef Paul Madaule drie keer zitten. Zijn schoolcarrière liet zeer te wensen over. Hij was niet dom, maar leren lukte gewoon niet. Hij struikelde over zijn woorden en kon niet meedoen aan discussies. En om met zijn handen te werken was hij veel te onhandig. Thuis werd het er niet gezelliger op en de school werd een nachtmerrie die hij ten slotte besloot te ontvluchten.

Door een toeval kwam hij in contact met dr. Alfred Tomatis, de bekende Franse KNO-arts. Zo kwam het toch nog goed met Paul Madaule. Hij ging weer naar school en studeerde later aan de Universiteit Sorbonne af in het vak psychologie.

Hij zou zijn leven gaan wijden aan de methoden van Alfred Tomatis. Zes jaar lang was hij in Europa en Zuid-Afrika werkzaam als therapeut en docent. In 1978 kwam hij naar Toronto in Canada, waar hij samen met dr. Tomatis *The Listening Centre* stichtte. Paul is momenteel mede-directeur van The Listening Centre in Toronto.

Paul Madaule heeft talloze artikelen geschreven over de opvoedkundige en therapeutische waarde van muziek en stemgebruik en over luistertraining voor kinderen met ontwikkelings- en leerproblemen. Hij heeft op vele conferenties gesproken. Hij was co-auteur van *About the Tomatis Method*. Zijn boek *Er gaat een wereld voor je open* is al in elf talen vertaald.

Over de toepassing van het Luistertrainingsprogramma bij kinderen met autisme is meer te zien en te horen in de documentaire *The Child You Do Have* (1994). Norman Doidge heeft in zijn boek *The Brain's Way of Healing* (2015) een treffend portret geschetst van Paul Madaule en ook een uitvoerige uiteenzetting gegeven over zijn werk bij het Listening Centre.